

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 143/09-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. mája 2009 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. J. K., T., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práva na prístup k súdu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 10/2009, 5 Co 21/2009 a jeho uznesením z 29. januára 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. J. K. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 20. apríla 2009 faxom a 21. apríla 2009 poštou doručené podanie MUDr. J. K. (ďalej len „sťažovateľ“) označené ako „*Sťažnosť podľa článku 127 Ústavy Slovenskej republiky*“, ktorou namieta porušenie svojho základného práva „*domáhať sa svojho práva na súde Slovenskej*

republiky“ podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva „na prístup k súdu“ podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 10/2009, 5 Co 21/2009 a jeho uznesením z 29. januára 2009.

1. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že „Na Okresnom súde v Humennom sa pod sp. zn. 11 C 286/2004 vedie konanie o ochranu osobnosti. V predmetnom konaní vystupuje sťažovateľ ako žalobca a žalovaným je Okresný súd vo Vranove nad Topľou.

Okresný súd v Humennom rozsudkom sp. zn. 11 C 286/2004-305 zo dňa 28. 8. 2008 žalobu zamietol a žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému trovy konania.

Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ odvolanie.

Dňa 22. 10. 2008 podal sťažovateľ žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov. K predmetnej žiadosti priložil listinné dôkazy preukazujúce jeho pomery.

Dňa 22. 10. 2008 podal sťažovateľ žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov. K predmetnej žiadosti priložil listinné dôkazy preukazujúce jeho pomery.

Dňa 27. 10. 2008 bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľa uznesenie Okresného súdu v Humennom sp. zn. 11 C 286/2004 zo dňa 22. 10. 2008, ktorým súd uložil sťažovateľovi, aby v lehote 15 dní od doručenia tejto výzvy zaplatil súdny poplatok za odvolanie vo výške 9 000 Sk.

Podaním zo dňa 27. 10. 2008 sťažovateľ oznámil súdu, že trvá na svojej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, ktorú súdu podal a žiada, aby súd o nej rozhodol.

Zároveň sťažovateľ proti tomuto uzneseniu podal odvolanie a navrhol, aby sudca napadnuté uznesenie zrušil.

Dňa 12. 12. 2008 bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľa uznesenie Okresného súdu v Humennom sp. zn. 11 C 286/2004 zo dňa 2. 12. 2008, ktorým súd sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 1/3 nepriznal.

Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ odvolanie...

Krajský súd v Prešove uznesením sp. zn. 5 Co 10/2009, 5 Co 21/2009 zo dňa 29. 1. 2009 potvrdil uznesenie č. k. 11 C 286/2004-348, ktorým súd žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 1/3 nepriznal a potvrdil uznesenie č. k. 11 C 286/2004-322,

ktorým bola uložená povinnosť žalobcu zaplatiť súdny poplatok z odvolania. Predmetné uznesenie bolo doručené právnej zástupkyňi sťažovateľa dňa 19. 2. 2009.“.

2. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľa

- na prístup k súdu zakotveného v článku 6 ods. 1 Dohovoru,

- a právo domáhať sa svojho práva na súde Slovenskej republiky podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR,

bolo uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 Co 10/2009, 5 Co 21/2009 zo dňa 29. 1. 2009, porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 Co 10/2009, 5 Co 21/2009 zo dňa 29. 1. 2009 a vracia vec Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súdu v Prešove pokračovať v porušovaní namietaných právach sťažovateľa.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 500 Eur/15 063 Sk.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh prerokuje bez prítomnosti sťažovateľa a zisťuje, či sťažnosť spĺňa zákonom

predpísané náležitosti a či nie sú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 16/04, I. ÚS 27/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, IV. ÚS 55/05, I. ÚS 158/05, I. ÚS 213/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 5 Co 10/2009, 5 Co 21/2009 z 29. januára 2009, ktorým boli potvrdené uznesenia okresného súdu z 2. decembra 2008 a z 22. októbra 2008, ktorým sťažovateľovi nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 1/3, resp. ktorým mu bola uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok z odvolania.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že predmetom posudzovaného súdneho konania (vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 286/2004) je sťažovateľovo domáhanie sa náhrady nemajetkovej ujmy v sume 500 000 Sk s príslušenstvom z titulu ochrany osobnosti.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta najmä to, že krajský súd vo svojom uznesení z 29. januára 2009 ústavne nekonformným spôsobom aplikoval ustanovenie § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) pri posudzovaní existencie dôvodov na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov sťažovateľovi. Sťažovateľ vytýkal okresnému súdu a krajskému súdu, že v danom prípade neboli objektívne posudzované jeho skutočné osobné a majetkové pomery, ako aj jeho dôvodné potreby vyplývajúce z jeho zdravotného stavu.

Ústavný súd konštatuje, že uloženie poplatkovej povinnosti v občianskoprávných veciach nemožno samo osebe považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy ani s právom na prístup k súdu chráneným v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Legálnym prostriedkom na zabezpečenie rovnováhy uvedených záujmov je zákonná možnosť priznať účastníkovi súdneho konania na návrh celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov (§ 138 OSP), ak to jeho pomery odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Podstata sťažovateľovej argumentácie o namietanom porušení jeho základných práv smeruje teda proti rozhodnutiam okresného súdu a krajského súdu, ktorými mu nepriznali oslobodenie od súdneho poplatku (v plnom rozsahu) v jeho veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 286/2004.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na

kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotnými rozhodnutiami došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) a zároveň by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom uznesenia krajského súdu z 29. januára 2009 (vrátane predchádzajúcich mu uznesení okresného súdu č. k. 11 C 286/2004-348 z 2. decembra 2008 a č. k. 11 C 286/2004-322 z 22. októbra 2008) uvádza, že krajský súd sa vysporiadal so všetkými námietkami sťažovateľa uvedenými v jeho odvolaní. Predmetné rozhodnutie krajského súdu nie je podľa názoru ústavného súdu arbitrárne. Krajský súd svoje závery v tomto uznesení relevantne zdôvodnil, keď uviedol:

„Odvolací súd... preskúmal uznesenie súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad uvedených v § 212 O. s. p., v súlade s ust. § 214 ods. 1, 2 O. s. p. vo veci nenariadil odvolacie pojednávanie. Zistil, že prvostupňový súd pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov v celom rozsahu postupoval správne. ...

Prvostupňový súd pri rozhodovaní o žiadosti o oslobodenie od platenia súdneho poplatku v celom rozsahu postupoval správne, keď porovnal pomery žalobcu, ktoré existovali v čase rozhodnutia Krajského súdu v Prešove o priznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov žalobcovi v rozsahu 2/3-ín, t. j. k 23. 8. 2005 a v súčasnej dobe. Ako to vyplýva z rozhodnutia Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6 Co 43/05 zo dňa 23. 8. 2005, v tom čase boli zohľadnené výdavky na bývanie, zlý zdravotný stav žalobcu

i výška jeho príjmu, skutočnosť, že je vlastníkom nehnuteľnosti, dokonca boli zohľadnené aj úspory, ktoré má žalobca spoločne so svojou družkou vo výške 14.000,- Sk. Ďalej bola zohľadnená aj výška súdneho poplatku.

Prvostupňový súd tieto pomery u žalobcu porovnal s jeho aktuálnymi pomermi a správne zistil, že k zmene pomerov oproti predchádzajúcemu obdobiu nedošlo. Je pravdou, že má vyšší dôchodok, a to vo výške 10.304,- Sk, avšak zvýšili sa mu aj náklady, ktoré potrebuje na svoj život. Zdravotný stav žalobcu je nepriaznivý, sám žalobca vyčíslil aká je cena liekov, ktoré podľa jeho tvrdenia musí denne užívať. Náklady na lieky podľa nevyhnutnosti užívať celý zoznam týchto liekov denne a nie je jasné, akú čiastku z tejto sumy uhrádza zdravotná poisťovňa. Ďalej bolo zistené, že žalobca má výdavky v súvislosti s bývaním vo výške 6.125,- Sk mesačne, avšak nie je zrejmé z čoho táto suma pozostáva, pretože doklady, ktoré predložil, nemajú presnú špecifikáciu týchto výdavkov. Náklady, ktoré mal v súvislosti s nedoplatkami na vodnom a za spotrebu plynu, boli náklady krátkodobého charakteru a žalobca ich vznik vôbec nezdokladoval, pretože tieto sumy by mali byť súčasťou inkasných poplatkov vo výške 6.125,- Sk.

Skutočnosť, že žalobca platí za poistenie domácnosti, za poistenie stavby, odvoz smetí, daň z nehnuteľnosti, sú skutočnosťami, ktoré bol povinný uhrádzať žalobca aj v predchádzajúcom období, keď bol oslobodený od platenia súdnych poplatkov v rozsahu 2/3-ín.

Vzhľadom na uvedené, odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa podľa ust. § 219 ods. 1 O. s. p. v celom rozsahu potvrdil ako vecne správne, pretože neboli zistené pomery žalobcu, pre ktoré by bolo potrebné ho oslobodiť od platenia súdneho poplatku v celom rozsahu.

Pokiaľ sa týka odvolacích námietok, ktoré uviedol vo svojom odvolaní žalobca, je potrebné uviesť, že prvostupňový súd presne popísal na základe akých skutočností a akými úvahami sa správal pri porovnaní príjmov a pomerov žalobcu v predchádzajúcom období a v súčasnom období pri posudzovaní nároku na oslobodenie od platenia súdneho poplatku. To, že žalobca má komplikovaný zdravotný stav je evidentné z kópii lekárskeho správ, ktoré predložil, avšak nepredložil žiadne potvrdenie lekára o výške nákladov, ktoré má v súvislosti so svojim komplikovaným zdravotným stavom, ktoré nie sú uhrádzané zo zdravotného poistenia. Taktiež ošetrojúci lekár nepotvrdil, že lieky, ktoré

si spísal a ocenil žalobca sú životne nevyhnutné pre žalobcu a musí ich denne každý mesiac užívať.

Ďalším napadnutým uznesením č. k. 11 C 286/2004-322 prvostupňový súd uložil žalobcovi, aby v lehote 15 dní od doručenia tejto výzvy zaplatil v kolchoch na tomto tlačive ako súdny poplatok, ktorý neprevyšuje sumu 10.000,- Sk a súdny poplatok za odvolanie, ktorý je 9.000,- Sk. Zároveň žalobca bol poučený, že ak poplatok v lehote zaplatený nebude, bude ho súd vymáhať.

Proti tomuto uzneseniu podal odvolanie žalobca. Navrhol, aby napadnuté uznesenie bolo zrušené. Dňa 22. 10. 2008 podal žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov v tejto veci. Sú u neho dôvody na oslobodenie od súdnych poplatkov, a preto je potrebné napadnuté uznesenie zrušiť.

Odvolačný súd v rámci kompetencií, ktoré mu prislúchajú v súlade s ust. § 10 ods. 1 O. s. p. preskúmal napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad uvedených v ust. § 212 O. s. p. V súlade s ust. § 214 ods. 1, 2 O. s. p. vo veci nenariadil odvolacie pojednávanie. Odvolačný súd zistil, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

Podľa § 2 ods. 4 zákona č. 71/1992 Zb. v znení neskorších predpisov v odvolacom konaní je poplatníkom ten, kto podal odvolanie, pri dovolaní ten, kto podal dovolanie. Poplatníkom je tiež ten, kto podal opravný prostriedok proti rozhodnutiu správneho orgánu a v konaní nebol úspešný.

Podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona č. 71/1992 Zb. poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ. V ust. § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 71/1992 Zb. je výslovne uvedené, ktoré konania vo veciach sú oslobodené od platenia súdnych poplatkov a ktoré osoby sú v konaniach oslobodené od platenia súdnych poplatkov. Na žalobcu sa nevzťahujú žiadne z týchto osôb ani konaní taxatívne vymenovaných v zákone. Žalobcovi nebolo priznané v celom rozsahu ani oslobodenie podľa § 138 ods. 1 O. s. p. Preto, keďže neboli splnené podmienky, pre ktoré by žalobca neplatil súdny poplatok, jeho oslobodenie podľa § 138 ods. 1 O. s. p. je len v rozsahu 2/3-ín základu súdneho poplatku, podľa zákona je poplatníkom a vznikla mu poplatková povinnosť. Je preto povinný zaplatiť súdny poplatok v rozsahu tak, ako bol vyrubený prvostupňovým

súdom, ktorá výška súdneho poplatku sa rovná 1/3-ine pôvodného základu súdneho poplatku.

Preto odvolací súd podľa § 219 ods. 1, 2 O. s. p. napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil.“

Podľa právneho názoru ústavného súdu nevyhovenie odvolacím dôvodom a ani vyslovenie iného právneho názoru, s ktorým sa sťažovateľ nestotožňuje, nemožno považovať za odmietnutie spravodlivosti a nemôže viesť k záveru o porušení práva na súdnu ochranu podľa označeného článku ústavy (m. m. IV. ÚS 189/07).

Ústavný súd poznamenáva, že povinnosť zaplatiť súdne poplatky nemožno v princípe podriaďiť pod „spory o občianskych právach a záväzkoch“ podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako sú tieto spory interpretované Európskym súdom pre ľudské práva, preto priame uplatnenie záruk práva na spravodlivý proces, ktoré tento článok ustanovuje, tu neprichádza do úvahy.

Vzhľadom na zjavne bezúspešné uplatňovanie ochrany základného práva prostredníctvom tejto sťažnosti sa ústavný súd nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. mája 2009